

O S V R T I

KAKO KOD NAS NEKI PREVODE?

Ne jedamput su mi odvratili učenici, kada sam ih prekoravao zbog neke pravopisne ili gramatičke griješke: »Pa tako piše naša štampa.« Ljutio sam se. Ali šta sam mogao. Njihova je reakcija, nažalost, bila sasvim na mjestu. Činjenica je naime, da naša štampa nije u jezičnom pogledu uvijek na visini svojega zadatka. I dok se nigdje na svijetu ništa ne izdaje, što nije s jezične strane ispravno, kod nas nije tako. »Što će nama vaša gramatička i pravopisna pravila; što nam trebaju vaši pravopisni propisi? Siti smo vaših profesorskih cjepidlačarenja.« Tako i slično viču mnogi nadobudni »pisci«, kada ih podsjetiš, da ne znaju svojega materinskoga jezika, jao i pomagaj, ako si im se usudio reći, da su nepismeni. Jedan mi je čak neke savezne stručne škole uvrijedeno kazao: »Kako, vama ne valjaju moji sastavci? Velite, puni su pogrešaka. To ne razumijem. Vi ne znate, da sam ja dopisnik toga i toga lista? On prima i objavljuje svaki moj članak onako, kako ga sastavim.« Možda je govorio istinu. Nisam išao provjeravati njegovih navoda. To je bilo 1949. god. Ali, je li danas bolje u tom pogledu? Ne bih rekao. Našoj se omladini tura još uvijek u ruke pod vidom literature svašta, stvari sadržajno sumnjive, a jezično ispod svake kritike. Koje li onda čudo, ako naši mladi imaju u pitanjima jezika ovakav stav? Škola čini sve, što je u njezinoj moći, da se ta nemila pojava ukloni. Ali se njeni uspjesi jedva opažaju. Uzaludna je njezina muka; ne ispravi krive Drine, dok se ne nađu na zajedničkom poslu svi mjerodavni. U prvom redu naša narodna vlast. Reda mora da bude.

Kao primjer, kako naša štampa odmaže školi, neka nam posluži knjiga koja je nedavno izašla: Franz Eichhorn: Zeleni pakao. Filmsko putovanje dolinom Amazonke i kroz prašume Brazilije. (Orig.: In der grünen Hölle. Kurbelfahrt durch Brasilien.) Sa njemačkog preveo: D. Franjo

Brössler. Zagreb, 1955. Seljačka sloga. (Strani pisci.) Prijevod vrvi od griješaka. Nema stranice bez griješke, a na mnogima ima ih i po nekoliko. Nisu to samo štamparske omaške. Najvećim dijelom radi se o grubim gramatičkim i pravopisnim pogreškama. Evo, neka govore sami primjeri (broj uz riječ označuje stranu)!

Najprije navodim:

1. štamparske griješke:

ztvorio mj. zatvorio 34, angažario mj. angažirao 36, stastativ mj. stativ 42, jede mj. jedne 44, guđalom mj. gudaalom 55, kratku mj. kratko 61, perfekt mj. prefekt 84, dobranu mj. dobrano 68, puneruke mj. pune ruke 105, čakalicu mj. čačalicu 106, snimaja mj. snimanja 129, suprote mj. suprotne 132, neprekrekidno mj. neprekidno 137, perfektu mj. prefektu 145, dane mj. dana 144, koje mj. ko je 149, boravašte mj. boravište 163, vrijeme mj. vrijeme 166, Amerirci mj. Americi 167, uobitelji mj. obitelji, medaljom mj. medaljon, kasnije mj. kasnije 92. — Svakako previše pogrešaka i za marljiva korektora.

2. pravopisne griješke:

Prevodilac dr. Franjo Brössler služio se dvojakim pravopisom: našim školskim, Boranićevim, i onim, koji je vrijedio u Jugoslaviji do Oslobođenja, onim od g. 1929. On piše: najtočnije 9, točan 12, točno 13, točaka 9, 12, 13, 17, — ali tačku, tačno 74, 106, 171. Veli: jedanput 42, obranbeni 171. Griješi vrlo često u pisanju *je - ije*: dvijema 8, bjelca 36, isripovijedio 39, štediti, strijelovito 41, gorila 50, grmiti 62, zapovjed 59, riječniku 63, vrvila 70, osvjetljena 71, uštedila 76, blještali 86, korjena 89, odoliti 89, naletiti 90, 135, krijeposti, svjesni, svjestan 120, razletili 124, zavolilo 125, dijelić 129, dvijesta, pijev 136, uštedili 141, prevoznih 143, vrijednijih 146, rascjepljena 148, strijelicama 154, blještati 155, doživili 158, dijelić 159, nerješanim 163, odoljevaju 172, izmjenjenom 175,

korjeni, blješte, postreljati 181, korjenje, korjena, korjenu 190. Ima i čistih ekavizama: obe 40, šestonedelnog 182. Dalje piše futur I. ovako: neću 168, 179, 44, neće 33, 39, 69, 78, 97, 101, 123, 127, 152, nećemo 39, 105, 135, nećete 96, ali: ne ćeš 89, zatim: biti će 19, 78, pasti će 32, krenuti će 53, unajmiti će 84, postati će 132, nastaviti ću 159, smrznuti ću se 181, — ali: opaziti ćeš 83, krenut će 53, imat ćemo 167. Proklitike piše zajedno s ličnom zamjenicom: predamnom 51, 73, 100, šamnom 90, nadamnom 191. Tako sastavlja i enklitiku *li* s riječju, na koju se naslanja: jeli, 40, 42, 181, dali 24, 59, 65. Mjesto *tko* (i u složenicama) piše *ko*: kogod 9, niko 76, 125, 144, 183, neko 69, 80, 156, ali: tko 76. Zadržava dental ispred sibilanta: hitca 96, svitcima 107, dosjetci 188, ali: hici 73. Zamjenjuje *č* i *ć*: nepromoćivom 27, hlaće, hlaća 69, 122, hropćući 75, promoćeno 87, nećem 101, zarašćenom 149, daščara, daščare 84, 146. Ne provodi asimilaciju po položaju: isčekuje 63, rasčistiti, isčupane 96, isčahurio 97, isčekujete 114, isčekivanju 133. Piše predodžaba mj. predočaba 60, prozebo 76, narasao 126, hržuci 105, sablasan 125, odhrvati 154, prvi puta 120, 125, tropima 6, 7, ali: u tropama 76, 87, pogotovo 60, 93, skoro mj. gotovo 88. Složene brojeve sastavlja: tritisuće 156, dvadesetpet 158, šestdeset, stošestdeset 161, dvijestočetrdesettri 170, dvijestotridaset 173, pettisućapetstotina, dvijestotine, dvijestotitipepedeset, četiritisuće 182. Prijedlog *s* gotovo svagdje glasi *sa*, i ondje, gdje treba da stoji *s*: sa obim 8, sa teškim 14, sa našom 50, sa gudalom 55, sa punom 56, sa pravnog 62, sa čamcem 67, sa oružjem, sa konja 70, sa filmom 79, sa takovom 81, sa nekoliko, sa loncima, sa puderom 82, sa policijskim 83, sa tržištima 89, sa kojeg, sa laganim 93, sa porotnicima 96, sa crncima, sa ovakovim 97, sa onom, sa tamom 100, sa Raimundom 101, sa brojkama, sa tim 102, sa adresama 104, sa preostalom 105, sa rezultatima 132, sa motkom 133, sa izgradnjom 146 i t. d. I u upotrebi zarez a drži se većinom pravopisa od 1929.

3. gramatičke griješke:

Tako ima: sa obim ženama 8, iz obih aparata 136, od planiranih četiri tjedana 148, nešto goreg... nije nas moglo snaći 153. Prijedlog *s* — *sa* stoji na krivom mjestu: da sa teškim strojnicama ugrozi 14, sa konopcima su panj pokretali 32, u pogonu sa akumulatorima 41, snimimo... sa našom kamerom 50, počne da svira na guslama... sa gudalom 55, vratio se sa čamcem 67, koplje sa kojim podbadaju 74, brodice natovarena sa sto volova 81, poklonio nekoliko volova, sa kojima bi predobio 84, oraha, sa kojima se prave 120, »Cor Jesus« (ime lađe), sa kojom smo stigli 122, u skoku sa motkom 133, špekulacija sa kaučukom 146, dugovima, sa kojima su se zadužili 154, krčili put sa nožem 156, trgovca sa životinjama 183, konopac, sa kojim 151. Krivo je upotrebio zamjenicu *čiji*: rijeka, čija je voda 28, paralelopipedu, čije su stranice 27, delte... na čijem 109, ruke, čiji mišići 81, kraj luke Para, uz čiju obalu 87, ženu, čiji horizont 89, prašume, čija se atmosfera 144, mjesto, pri čijem opisu 165. Posv. zamjenice *njegov*, *njezin*, zatim posv. pridjev na *-ov*, *-in* sklanja pogrešno: Biederovog povratka 66, gušterovog oklopa 73, njegovog protivnika 80, ricinsovog ulja 93, njegovog hotela 104, njegovog prijatelja 107, palminog lišća 109, 114, 129, šefovog zamjenika 110, od njegovog života 114, kokosovog oraha 116, Braziljančevom mišljenju, njegovom stavu 121, po njenom kretanju 150, njenog muža 164, njihovom kanuu 165, u Evinom i Adamovom kostimu 166, po njenom izgledu 174, njenom polju 199. Mjesto prijedloga *od* upotrebljava iz: rakijom iz šećerne repe 33, 69, kolibe iz palmine slame 85, 138, iz volovske kože 98, cigarete iz teškog duhana 107, podium iz panjeva, izrađen iz oraha, vatru iz oraha 116, iz palminog lišća 145, iz stabala izrezali 152, sastojeci se iz trojice 164, sarong iz kore 166. Zamj. *koji*, kada se odnosi na neživo, meće u akuzativ: svinjski leš, kojeg je nosila 44, ubacio u usta... maniok — brašna kojeg...

nazivaju 49, tanjura, kojeg je stvarao 68, čamca, kojeg je nabavio 147, prijedlog, koga smo 149, jaki cafesinho, kojeg je ispekao 134, vodostaj, kojeg podnosi 124, da uzmem jednog (t. j. svijećnjak), 146. Mjesto povratne zamj. ima posvojnu i ličnu: ja mogu proširiti moj posjed 60, vidio sam konja ispred mene 77. Uz glagol u pasivu imenicu meće u akuzativ: ptice nisu navikle, da ih se uznemiruje 49, treba dobro pogledati, pa da se one Indijance ne zamijeni 178, glasove moglo se čuti 154, sumnja, koju bi se moglo nazvati 107, najlakše ih se moglo uhvatiti 36. Uz pogodbeni veznik *kad* upotrebljava futur I.: kad će biti zemlja preorana, imat ćemo 167. Kondicional I. i II. u 1. l. pl. redovito je pogrešan: nije bilo ničeg novog, što bi mogli 60, da je momak došao, već bi odavna imali, bavio se pitanjem, koje bi... odbacili, mogli bi i rukopis izmijeniti 66, počivati, kako bi bili 76, vi bi prepustili 97, nismo optimisti, da bi vjerovali 103, udavili bi se mi, ne bi stigli, bili bi zapeli, nikad se ne bi dokopali 124, da ne moramo snimati..., bili bi 126, mjesto, sa kojeg bi mogli snimati 129, morali bi postaviti, još smo se okupali, da bi mogli 134, ako bi ih mi posjetili 142, ne bi mogli, ne bi ih mogli naći 151, a da bi se mogli naći 151, da nam se to desi, bili bi 175, tamo bi lako našli 180, radovali bi se, ako bi ih mi posjetili 142. Još upotrebljava oblik povratne zamj. *si*: da si utvaram 113, tako si je on zamišljao 175, izvjoštala su si put 115. Imenicu *pater* mijenja čas *pater* — *patera*, čas opet *pater* — *patra*: *patera* Otta 160, 169, ali *patri* Erich i Klemens 163. Broj *oba* sklanja ovako: obim ženama 8, iz obih aparata 136, a nom. sg. ima: ali su obe (t. j. pyranhe) 40. Mjesto dvjesta ima dvijesto 170, 173. Komparativ mu od *čist* glasi *čišći* 113, od vrijedan — vrijednijih 146. Glagol *donesti* ima part. perf. pas.: donešen 125, a zaspati u 3. l. pl. glasi: zaspu 129. Mjesto vremenskoga veznika *pošto* ima *nakon što*: osjećao sam se slobodnim, nakon što smo 8, nakon što su obojica proslavili 33, progone vaquerosi nakon što je

probo 61, nakon što smo popravili 73, nakon što je blago dotjerano 91, i t. d. Tako isto za *dok* upotrebljava *dočim*: dočim ja dovršavam 54, zadržavati, dočim zimi 61, držao se kamere, dočim je gurao 74, dočim je bio snažan, bio je 80, sad je dopuštala..., dočim se radovala 97, u smjeru rijeke, dočim mi ruku 190. Prijevod nije ni stilski dotjeran, a koliko je točan, ne mogu reći, jer nemam pri ruci izvornika.

Poslije ove analize mislim, da je svakome jasno, da je spomenuta knjiga sasvim promašila svoj cilj, te bi je trebalo povući iz prometa, da nam ne kvari čitalačke publike, naročito naše omladine.

Na završetku neka mi se dopusti jedno pitanje: Kako je izdavačko poduzeće »Seljačka sloga« moglo pristupiti izdavanju ovakva prijevoda, koji je klasičan primjer, kakav prijevod ne smije biti? Kao svako izdavačko poduzeće, i »Seljačka sloga« ima svojega lektora. Tako je bar označeno na kraju knjige, gdje stoji, da je lektor (i korektor): Ljerka Auferber. Je li lektorica, po dužnosti, pročitala rukopis? Je li ona izvršila korekturu? Čini mi se, da nije ni jedno ni drugo, jer ne mogu zamisliti, da bi čovjek, koji poznaje hrvatski jezik, mogao pustiti u štampu takav prijevod. Ako li je lektorirala (i još korigirala) djelo, pa dala svoj pristanak, da ugleda svijetlo dana, onda valja konstatirati, da ni prevodilac, ni lektor (korektor) ne znaju hrvatski i da je »Seljačka sloga« ovim prijevodom sebi učinila vrlo slabu reklamu.¹

— Ante Šepić

DRUGI I TREĆI SASTANAK PRAVOPISNE KOMISIJE

Pravopisna komisija, koja treba da izradi zajednički pravopis hrvatskosrpskoga jezika, održala je svoj drugi sastanak u Novom Sadu od 30. svibnja do 1. lipnja ove godine.

¹ *Bilješka uredništva*: Neka se ne ljute čitaoci, što se nabrajaju tolike pogreške. Vrijedno je jednom vidjeti, koliko ih kod nas znade biti u jednoj knjizi.